

REPUBLIKA HRVATSKA
MINISTARSTVO KULTURE

Klasa: 910-01/12-01/0226
Ur.broj: 532-03-02/1-12-02
Zagreb, 27. prosinac 2012.

GRAD SPLIT
Povjerenstvo za izradu nacрта plana
upravljanja povijesnom jezgrom Splita
g. Jure Šundov,
zamjenik gradonačelnika i voditelj povjerenstva
Obala kneza Branimira 17
21000 Split

Predmet: Izvešće i mišljenje ICOMOS-a o zaštićenoj kulturnoj baštini UNESCO-a na području Grada Splita

Poštovani gospodine Šundov,

Sukladno Vašem traženju izvolite primiti na znanje dopis ICOMOS-a, koji šaljemo kao interni dokument prepiske Ministarstva kulture i UNESCO-ovog savjetodavnog tijela ICOMOS-a. Spomenuti dopis ICOMOS-a, odgovor je na pismo koje je Ministarstvo kulture uputilo nakon brojnih pritužbi udruga iz Splita u vezi pojedinih segmenata Povijesne cjeline Splita s Dioklecijanovom palačom koje su slane izravno UNESCO-ovom sjedištu u Parizu.

ICOMOS je pregledao dostavljene projekte bedema Contarini, koje je službenim putem poslalo Ministarstvo kulture RH, smatrajući potrebnim sagledati potencijalni utjecaj na iznimnu univerzalnu vrijednost dobra upisanog na Popis svjetske baštine.

U svom dopisu ICOMOS smatra da su konzervatorske i arheološke studije, detaljni arhitektonski snimci postojećeg stanja i ostala dokumentacija potpuna, te uspoređujući nju sa povijesnim razvitkom čitavog kvarta koncept prijedloga smatra logičnim i prihvatljivim čak i u ovom stupnju razrade koji ne predstavlja još izvedbenu projektnu dokumentaciju, a koja će, naglašeno je, biti poslana na uvid World Heritage Center- u kad u potpunosti bude gotova.

Iz dostupnog materijala obnova bastiona Contarini, ozelenjavanje vrha nad javnim sadržajima, restauratorski i konzervatorski zahvati na bedemu smatraju se prihvatljivima uz primjedbu kako se posebna pozornost treba posvetiti rješenju onih pročelja koja nisu povijesno sačuvana da se ne bi pojavila neprikladno dizajnirana moderna konstrukcija kakve se mogu vidjeti u nekim rješenjima spoja novog i starog na sličnim zahvatima u gradu. U tom smislu velika staklena fasada s istočne strane obnovljenog bastiona bila bi u suprotnosti s preporukama i takvo rješenje bi trebalo izbjegavati. Što se tiče novog stambeno – poslovnog objekta, iako ima veliku masu u kontekstu bloka u kojem se nalazi i velike

građevine realne gimnazije iz 1905. g. njegova se gradnja smatra prihvatljivom. Pozornost se skreće na uređenje pročelja bloka, preporučuje se manje napadno rješavanje dizajna površina, ritmizirani prozori nasuprot rešetkastim brisoleima, te sugestija da se u prizemlju posebna pozornost posveti staklenom pročelju kako svojom dužinom i oblikom ne bi odudaralo od ukupnog oblikovanja prikladnog ovoj gradskoj četvrti. Konačan dizajn u izvedbenom projektu isto tako treba biti usuglašen sa svim parametrima ovog prostora s ciljem uklapanja među okolne građevine. Isto tako, preporuka je da se ne treba inzistirati na sadnji stabala unutar bloka nad prvim katom jer je takvo rješenje neuobičajeno. Evaluator se svojim stavovima velikim dijelom rukovodio preporukama iz nacrtu Plana upravljanja koja je među mnogim ostalim dokumentima na ICOMOS-ov zahtjev bila dostavljena WHC-u.

Što se tiče drugih osvrta ICOMOS-a, one su u najkraćim crtama dotaknule navedene gradske probleme poput izrade Plana upravljanja, te se preporučuje njegovo usvajanje u 2013. god. U novom Planu upravljanja povijesnom jezgrom Splita po preporuci ICOMOS-a trebalo bi revidirati OUV (izjavu o iznimnoj univerzalnoj vrijednosti) dobra radi dopune valorizacije iz 1979. god. Ministarstvo kulture radi na izjavi koja je u završnoj fazi izrade te će Vam biti proslijeđena po zgotavljanju.

U dopisu se preporučuje se hrvatskoj strani da uskladi granicu nacionalne i UNESCO-ve zone zaštite, što je ove godine napravljeno, dok su se na teme starih splitskih projekata poput hotela Marjan, hotela Ambasador i Urbanističkog plana istočnog dijela luke, za koje su primali brojne pritužbe, očitovali su se kako slijedi:

O hotelu Marjan iz 60-tih godina, a obnovljenom 2007. sugeriraju da u dugoročnoj urbanoj politici ta zgrada bude zamijenjena s nekom prikladnijom jednog dana kad se taj dio Splita bude uređivao. Za hotel Ambasador pozdravljaju informacije da se konstrukcija neće nadograđivati jer je Konzervatorski odjel u Splitu ove godine izdao nove uvjete temeljene na mjerama zaštite po kojima se toj građevini ne mogu povećavati gabariti.

Što se tiče Urbanističkog plana istočne obale dometnuli su kako im detalji nisu dostavljeni, a oni nisu ni mogli biti dostavljeni jer je u međuvremenu Natječaj poništen.

Ljubazno Vas molimo da ovaj interni dokument i njegov prijevod kao takav, ostane na korištenje samo Povjerenstvu.

S poštovanjem,

ZAMJENIK MINISTRICE

prof. Berislav Šipuš

REPUBLICA HRVATSKA
MINISTARSTVO KULTURE

Uprava za zaštitu kulturne baštine
Konzervatorski odjel u Splitu
Porinova 2

KLASA: 02-0211-01/12-5
URBROJ: 552-01-1211-12-3
Split, 12. prosinca 2012. g.

REPUBLICA HRVATSKA
SPLITSKO-DALMATINSKA ŽUPANIJA
GRAD SPLIT

Primljeno 03 -01- 2013

Klasifikacijska oznaka	Org. jed.
Kl. br. 02-01/13-01/1	05
Ur. br. 02-13-1	Pril. Vrijeme
Ev. br.	

✓ Grad Split
Služba za kulturu i umjetnost
Pročelnica gđa. Maja Munivrana
Obala kneza Branimira 17, Split

Poštovani,

Temeljem zamolbe pomoćnika Ministrice kulture RH da Vas izvijestim o stavu ICOMOS-ova evaluatora glede projekta Contarini mogu Vam načelno obrazložiti stav evaluatora koji je iznio u svom pismu UNESCO-vom uredu, a koje je proslijeđeno Ministarstvu kulture na znanje.

U predmetnom pismu stoji kako je ICOMOS pregledao dostavljene projekte bedema Contarini, koje je službenim putem poslala Republika Hrvatska, smatrajući potrebnim sagledati potencijalni utjecaj na univerzalnu vrijednost dobra upisanog na Listu svjetske baštine.

U svom izvješću evaluator smatra da su konzervatorske i arheološke studije, detaljni arhitektonski snimci postojećeg stanja i ostala dokumentacija potpuna, te uspoređujući nju sa povijesnim razvitkom čitavog kvarta koncept prijedloga smatra logičnim i prihvatljivim čak i u ovom stupnji razrade koji ne predstavlja još izvedbenu projektnu dokumentaciju, a koja će, naglašeno je, biti poslana na uvid World Heritage Center- u kad u potpunosti bude gotova.

Iz dostupnog materijala obnova bastiona Contarini, ozelenjavanje vrha nad javnim sadržajima, restauratorski i konzervatorski zahvati na bedemu smatraju se prihvatljivima uz primjedbu kako se posebna pozornost treba posvetiti rješenju onih pročelja koja nisu povijesno sačuvana da se ne bi pojavila neprikladno dizajnirana moderna konstrukcija kakve se mogu vidjeti u nekim rješenjima spoja novog i starog na sličnim zahvatima u gradu. U tom smislu velika staklena fasada s istočne strane obnovljenog bastiona bila bi u suprotnosti s preporukama i takvo rješenje bi trebalo izbjegavati. Što se tiče novog stambeno – poslovnog objekta, iako ima veliku masu u kontekstu bloka u kojem se nalazi i velike građevine realne gimnazije iz 1905. g., njegova se gradnja smatra prihvatljivom. Pozornost se skreće na uređenje pročelja bloka, preporučuje se manje napadno rješavanje dizajna površina, ritmizirani prozori nasuprot rešetkastim brisoleima, te sugestija da se u prizemlju posebna pozornost posveti staklenom pročelju kako svojom dužinom i oblikom ne bi odudaralo od ukupnog oblikovanja prikladnog ovoj gradskoj četvrti. Konačan dizajn u izvedbenom projektu isto tako treba biti usuglašen sa svim parametrima ovog prostora s ciljem uklapanja među okolne građevine. Isto tako preporuka je da se ne treba inzistirati na sadnji stabala unutar bloka nad prvim katom jer je takvo rješenje čudno i neobično.

Evaluator se svojim stavovima velikim dijelom rukovodio preporukama iz draft verzije management plana koja je među ostalim dokumentima na ICOMOS-ov zahtjev bila dostavljena WHC-u.

S poštovanjem,

Pročelnik:

dr. sc. Radoslav Bužančić

Dostaviti:

1. Naslovu

Na znanje:

1. Ministarstvo kulture, Služba za UNESCO, Voditeljica i glavna tajnica Hrvatskog povjerenstva za UNESCO gđa. Rut Carek

PRIMJEDBE ICOMOS-a NA PRIJEDLOGE VEZANE UZ UREĐENJE POVIJESNE CJELINE SPLITA S DIOKLECIJANOM PALAČOM, HRVATSKA

ICOMOS je u rujnu 2011. dostavio Centru za svjetsku baštinu primjedbe vezane uz prijedloge uređenja prostora oko hotela Marjan i Ambassador na zapadnoj obali splitske luke i bastiona Contarini na gradskim zidinama. Država članica razmatrale je ove primjedbe i odgovorila upućivanjem razjašnjenja i dodatnih informacija po ovim pitanjima Centru za svjetsku baštinu 20. prosinca 2011. i 20. veljače 2012. godine.

Dolje navedene primjedbe temelje se na tim novim podacima.

PLAN UPRAVLJANJA POVIJESNOM JEZGROM GRADA SPLIT

Nacrt teksta ovog Plana upravljanja, koji je pripremio „SolArc“ 2009. godine, primljen je i pročitao. Nije međutim prikladno o tome raspravljati u ovom trenutku obzirom da Gradsko vijeće Grada Splita nije usvojilo ovaj nacrt. Umjesto toga, Vijeće je odlučilo proširiti raspravu o ovome tekstu. Nakon provođenja šire rasprave, Vijeće se nada da će novi revidirani tekst usvojiti tijekom 2013. godine. Uključivanje šireg raspona 'dionika' pohvalno je, obzirom da će uspjeh Plana upravljanja ovisiti o njegovom prihvaćanju od strane što je moguće većeg broja ustanova i pojedinaca.

Kada se izradi novi tekst treba ga uputiti Centru za svjetsku baštinu na razmatranje. U međuvremenu ICOMOS još jedanput ponavlja da plan treba sadržavati jasnu revidiranu izjavu o Iznimnoj univerzalnoj vrijednosti dobra koja bi zamijenila i proširila Izjavu o značaju iz 1979. godine.

Nacrt teksta iz 2009. pokrenuo je rješavanje pitanja okruženja dobra. Primjerice, u nacrtu se naglašava značaj pogleda na dobro s mora. Međutim primjedbe iz nacрта bi se mogle osnažiti i proširiti na način da postanu odvojeni novi dio plana. Taj dio bi trebao uključiti analizu ključnih stajališta obzirom da se iz samog nacрта vidi kako čak i nove građevine izvan predložene tampon zone mogu imati utjecaja na dobro.

Tampon zona

Pozdravlja se prijedlog Države članice da se Zona zaštite A uskladi s granicama upisanog dobra te da se Zona B odredi kao Tampon zona. Ove prijedloge treba provesti. Predložene mjere zaštite unutar obje Zone (detaljno obrađene u podnesku) čine se veoma prikladnim. I njih treba pozdraviti. Ove mjere bi trebale spriječiti daljnje propadanje tampon zone i unaprijediti ambijentalne kvalitete dobra.

Contarini projekt

ICOMOS je već istaknuo da je ovaj projekt mogućnost da se unaprijedi ovo područje grada te da je potrebno dostaviti sve pojedinosti kako bi se mogući utjecaj na iznimnu univerzalnu vrijednost dobra mogao potvrditi. Sada je Država članica dostavila dodatni materijal za ovaj projekt ali nije preveden na engleski. Dolje navedene napomene su

prema tome utemeljene na ilustrativnom materijalu i pojašnjenjima sadržanim u popratnim pismima.

Konzervatorske i arheološke studije, uključujući detaljan 'kamen po kamen' pregled ostataka konstrukcije bastiona čine se sveobuhvatnim. Jasno je iz niza povijesnih planova da se ukupni prijedlog uklapa u okosnice uređenja tog područja kroz vrijeme. To se područje razvilo iz otvorenog prostora u sve gušće naseljen urbani prostor. Imajući ovo u vidu koncept prijedloga je logičan i prihvatljiv.

Što se pojedinosti tiče, uočeno je da podneseni arhitektonski materijal još uvijek predstavlja samo nacrt projekata. Prima se k znanju da će definitivni prijedlozi biti dostavljeni Centru za svjetsku baštinu kada budu dovršeni. Na temelju trenutno raspoloživih materijala, koncept ponovne izgradnje nečega nalik na originalnu strukturu sačuvanog dijela bastiona prihvatljiv je. Krajobrazno uređeni 'krov' predloženog muzeja osigurat će osjećaj omjera i izgleda originalnog nacрта. Međutim, u nacrtu Plana upravljanja skreće se pozornost na neodgovarajući nacrt moderne građevine neposredno uz utvrdu u Marmontovoj ulici. Ovaj primjer ukazuje koliko brige treba posvetiti kako bi se osiguralo da nova građevina poboljša a ne pogorša izgled utvrde. U tom smislu predložene velike staklene fasade za muzej su u neskladu s preporukom u Planu upravljanja o izbjegavanju takvih fasada.

Novi stambeno/poslovno kompleks zauzima veoma veliku površinu. U kontekstu susjedne Srednje škole prirodnih znanosti iz 1905. ovo je prihvatljivo. Veliku pažnju također treba posvetiti fasadama u novom kompleksu. U prijedlogu, fasada je razlomljena u sjeverno-istočnom uglu i po polovici dužine. Preliminarni prikaz čini se predstavlja dva različita postupka u odnosu na ove uvučene površine. Od ova dva prijedloga onaj jednostavniji ima prednost nad kompliciranijim „blještavo-kamuflažnim“ nacrtom koji kako se čini nije usklađen s bilo kojom povijesnom obradom površine. Dugačke staklene fasade su predložene za prizemne komercijalne svrhe, a preporuku u gore navedenom nacrtu Plana upravljanja i ovdje treba imati na umu. Usklađivanje nacрта fasadnog materijala i krovnih oblika s povijesnim nasljeđem dobrodošlo je. Čini se da postoje dvije sheme fenetracije s izborom ili konvencionalnih drvenih žaluzina ili korištenja 'brisolej' ploča. Crteži pokazuju da bi 'brisolej' ploče uvele značajan stupanj nepravilnosti koji nije zastupljen u susjednim zgradama. Konačan izbor će se morati pažljivo razmotriti kako bi se uklopio u okolne građevine. Sadnja stabala na usjeku prvog kata stambenog kompleksa djeluje pomalo osebujno. Još jednom, ovo krajobrazno rješenje treba procijeniti u odnosu na preporuke u nacrtu Plana upravljanja. Pretpostavlja se da postoji argumentirano opravdanje za ovo u samom tekstu. U idealnim okolnostima konačni oblik uređenja trebao bi u svakom pogledu biti usuglašen s Planom upravljanja kada konačno bude usvojen.

Hotel Marjan

Upoznati smo s činjenicom da je Hotel Marjan iz 1960. renoviran nakon 2007. Renovirana je staklena fasada na ovom petnaestokatnom tornju. Konstrukcija i dalje dominira okolicom. Na tako ključnoj lokaciji sadašnje zdanje je podjednako neprikladno kao i tvornica cementa koja mu je prethodila. Predlažemo da dugoročna ambicija splitskih gradskih vlasti bude zahtjev za smanjenjem visine ove građevine kada dođe

vrijeme za ponovno renoviranje. U svakom bi slučaju bilo povoljnije da se zgrada zamjeni nečim prihvatljivijim za okolicu.

Hotel Ambassador

Pozdravljamo obavijest da se ova dominantna građevina neće proširivati niti će se povećavati u visinu. Upoznati smo s podatkom da je izdana dozvola za rekonstrukciju originalne građevine. Ukoliko rad još nije počeo na ovom projektu možda postoji mogućnost preispitivanja je li predložena izgradnja rekonstruirane građevine iz 1930.-tih najprikladnije rješenje unutar Zone B.

Projekt istočnog dijela luke

Upoznati smo s činjenicom da su gradske vlasti Splita započele postupak izrade prostornog plana za ovo područje u kojemu dominira zastarjela prometna infrastruktura. Nisu dostavljene nikakve pojedinosti o točnoj situaciji vezanoj uz ovaj prijedlog i Centar za svjetsku baštinu bi trebalo biti obaviješten o njegovom napretku. Jasno da će predstavljati veliki izazov modernizirati infrastrukturu uz istovremeno prepoznavanje osjetljivosti lokacije unutar Zone B.

ICOMOS, Pariz
Srpanj 2012.

ICOMOS COMMENTS ON DEVELOPMENT PROPOSALS IN THE HISTORICAL COMPLEX OF SPLIT, WITH THE PALACE OF DIOCETIAN, CROATIA

In September 2011 ICOMOS submitted comments to the World Heritage Centre in relation to the development proposals at the Marjan and Ambassador Hotels on the western coastline of the port of Split and at the Contarini Bastion on the City wall. The State Party considered these comments and responded by providing clarifications and additional information on these issues to the World Heritage Centre on 20 December, 2011 and 20 February, 2012.

The following comments are based on this new material.

City of Split Historic Core Management Plan

The draft text of this Management Plan, prepared by "SolArc" in 2009, has been received and read. It is not however appropriate to submit detailed comments at this time, since the Split City Council has not adopted this draft. Instead the Council has decided to widen the discussion of this text. Following this discussion a revised text will be prepared which the Council hopes to adopt in 2013. The involvement of a wider range of 'stakeholders' is commended, since the success of the Management Plan will depend on its acceptance by as many institutions and individuals as possible.

Once the new text has been compiled it should be submitted to the WH Centre for consideration. In the meanwhile ICOMOS would repeat its suggestion that the plan should contain a clear revised statement on the Outstanding Universal Value of the property to replace and amplify the Statement of Significance prepared in 1979.

The 2009 draft text has begun to address the issue of the setting of the property. For instance the draft emphasises the importance of the view of the property from sea. However the comments made in the draft could be strengthened and amplified to form a distinct new section of the plan. This section should include an analysis of crucial viewpoints since, as the draft makes clear, even new buildings outside the proposed buffer zone may still impact on the property.

Buffer Zone

The State Party's suggestion to harmonise protection Zone A with the boundaries of the inscribed property and to designate Zone B as a Buffer Zone is to be welcomed. These proposals should be implemented. The proposed protection measures within the both Zones (submitted in detail) seem very appropriate. They are also to be welcomed. These measures should both prevent further erosion of the buffer zone and enhance the setting of the property.

The Contarini Project

ICOMOS has already indicated that this project is an opportunity to improve this area of the city and that full details needed to be provided in order that its potential impact on the property's OUV can be ascertained. Additional material for this project has now been supplied by the State Party, but it has not been translated into English. The following comments are therefore based on the illustrative material and the explanatory texts in the covering letters.

The conservation and archaeological studies, including a detailed 'stone by stone' survey of the surviving structure of the bastion, appear to be comprehensive. It is clear from the series of historical plans that the overall proposal fits in with the trajectory of the development of the area through time. The area has developed from an open area into an increasingly dense urban space. Given this history the concept of the proposal is logical and acceptable.

So far as the detail is concerned it is noted that the architectural material submitted still represents draft designs. It is noted that the definitive proposals will be submitted to the WH Centre once they have been finalised. On the basis of the material currently available the concept of recreating something approaching the original mass of the surviving fragment of the bastion is acceptable. The landscaped 'roof' of the proposed museum will give a sense of the scale and appearance of the original design. However in the draft Management Plan attention is drawn to the unsuitable design of the modern structure adjacent to the fortifications at Marmontova Street. This example demonstrates the care that must be taken to ensure that the appearance of the fortifications is enhanced and not diminished by the new building. In this regard the proposed large glass facades proposed for the museum are at variance with the recommendation in the draft Management Plan that such facades should be avoided.

The new housing/commercial block has a very large mass. In the context of the neighbouring 1905 Natural Sciences Secondary School this is acceptable. Great care must also be taken with the facades of the new block. In the proposal the façade has been broken up at its north east corner and half way along its length. The development preview appears to present two different treatments of these recessed areas. Of these two proposals the simpler scheme is to be preferred to the more complicated 'dazzle camouflage' design which does not appear to match any historic surface treatment. Long glass facades are suggested for the ground floor commercial uses and the recommendation in the draft Management Plan referred to above should again be kept in mind. The harmonising of the design of the façade material and roof forms with the historic building stock is welcome. There appear to be two possible fenestration schemes with a choice of either conventional shutters or the use of 'brise soleil' screens. The drawings demonstrate that 'brise soleil' screens would introduce a marked degree of irregularity, not obvious in neighbouring buildings. The final choice will need careful

consideration in order to blend with the surrounding buildings. The tree planting on the housing block in the first floor recesses appears somewhat idiosyncratic. Again this landscaping should be measured against the recommendations in the draft Management Plan. It is assumed that there is an argued justification for this treatment in the text. Ideally the final form of the development should conform in all respects with the Management Plan when it is finally adopted.

Hotel Marjan

It is noted that the 1960s Hotel Marjan has been renovated after 2007. The 15 storey tower block has had its glass façade renovated. This structure continues to dominate its surroundings. In such a crucial location the present building remains as inappropriate as the cement factory which preceded it. We suggest that it should be the long term ambition of the Split municipal authority to seek to reduce the height of this structure when it becomes necessary to refurbish the building again. Preferably the structure should be replaced with one more sympathetic to its surroundings.

Hotel Ambassador

We welcome the information that this dominant structure is not to be enlarged or increased in height. We note that permission has been granted for a facsimile of the original building. If work has not yet started on this project there perhaps remains a possibility of reviewing whether the proposed construction of a facsimile of the 1930s building is the most appropriate design within Zone B.

Eastern Part of the Port Project

We note that the Split municipal authority has begun the process of Master Planning of this area which is dominated by out dated transport infrastructure. No details have been provided of the exact location of this proposal and the WH Centre should be kept informed of progress. Clearly there will be a major challenge to update the infrastructure while at the same time recognising the sensitivities of the location within Zone B.